

HANS WALLMARK:

CHARTA NOVA

H-h-härligt att se ljuset! Det offentliga politiska samtal som förs i Sverige är rätt begränsat. Nya idéer eller infallsvinklar betraktas med stor misstänksamhet. Det är lätt att bli stämplad som knäppgök.

En organisation som ständigt tycks balansera på linan spänd ovanför stigmatiseringens gap är Stiftelsen Den Nya Valfärden. Efter att nydemokraterna med Bert & Ian i spetsen viftat med Medborgarnas Offentliga Utredningar likt de vore moderna versioner av Maos lilla röda har av naturliga skäl avogenheten ökat.

Media har behandlat Den Nya Valfärdens pamfletter tämligen ogint. Det är illa. Om inte annat visar den senaste skriften *Charta Nova* detta. En givande politisk essä som försvann nästan lika snabbt som den kom.

Författarna – Patrik Engellau (red), G Rune Berggren, Lorentz Lyttkens

Charta Nova. Patrik Engellau (red).
Medborgarnas offentliga utredningar 1993:3

samt Anders Röttorp – tycks vara medvetna om sitt opinionsproblem. I förordet finns omisskännliga spår av bitterhet: "Men eftersom det nödvändiga inte anses politiskt möjligt har den sortens politik som vi – och många med oss – föreslagit inte fått något genomslag annat än möjligen som intressanta och delvis aparta debattinlägg."

Naturligtvis försöker inte herrarna bakom *Charta Nova* ge svar på frågan varför de upplever sådant motstånd. Men kanske är det något att fundera kring framgent? Här finns måhända en del förklaringar till den svenska sjukan? Å andra sidan går det också att vända en del saker mot Den Nya Valfärden. Dels namnet på böckerna – Medborgarnas Offentliga Utredningar – vilka oavsett det goda syftet att låna klang av de mer välrenommerade statliga utredningarna ändå får något oläsbart trist över sig. Dessutom finns en underton av haverism, medborgarkommissioner eller medborgargården.

Det hela lånar drag av frireligiös förkunnaranda med hopknäppta hän-

der, glödande ögon och svada: H-härligt är vårt budskap! Vi har sett ljuset! Det festliga är emellertid att de som skrivit Charta Nova verkligen har något mycket väsentligt att säga. Flyhänt ges en beskrivning av den svenska ekonomins och samhällets problem. Många av dem söker sina rötter i den politiska modernismen: Politiker som i samarbete med skickliga tjänstemän ansåg sig vara skickade att med naturvetenskapliga metoder som grund och tekniken till sin hjälp skapa det goda samhället. Urartningen har lett till ombudsmännens tyranni där olika intressegrupper slåss om statsmaktens gunst för att därmed kunna kapa åt sig något privilegium eller någon stödmiljard. Den grundläggande "lägg-livet-tillrätta"-ideologin och kravmaskinerna utgör ett hamsterhjul vilket snurrar allt fortare och där det ena är en förutsättning för det andra.

Så här kan det inte fortsätta, noterar författarna med rätta. Riktiga jobb, ungefär en miljon, måste till. Detta kräver entreprenörer. Människor som finner nöje, pengar, ära eller vad det nu kan vara i att skapa och utveckla olika saker – vad gäller tillverkningsindustri men också inom icke-kommersiella sektorer.

Fram till denna punkt skiljer sig inte analysen nämnvärt från vad andra personer eller grupper inom borgerligheten lyckas prestera (utom att just Charta

Nova är sorgligt välskriven med tanke på hur få som sannolikt läser boken). Men sedan kommer en pusselbit, vilken upprepas på en mängd ställen, som är ganska egen: Politikernas ansvar och ledning.

Den nödvändiga förändringen är i allra högsta grad ett politikernas uttåg ur det sönderpolitiserade samhället, fastslås det. Det ideal som målas upp är närmast antikt. Statsmän och folkvalda som skall våga säga beska sanningar samt kasta in hela sitt förtroendekapital i potten. Högre ska de stå där och peka med hela handen och utan en massa känsloljusk inför medborgarna redogöra för de olika alternativen. Sedan är det upp till folket att välja, men enligt Engellau & Co väljer de rätt. Hoppas kan man ju alltid . . .

Skall Sverige någonsin kunna utvecklas till det bättre krävs sannerligen politiker med potens. Män och kvinnor som vågar utöva ledarskap och entusiasmera.

Mot slutet av skriften drabbas dock skribenterna av insikt om svårigheterna. Alldeles enkelt är ju inte detta projekt. Konkreta förslag lyser med sin frånvaro. Den gamla statsbudgeten som Den Nya Välfärden tidigare utarbetat (vilken Ny Demokrati flitigt använde i valet 1991 men sedan tycks ha glömt) dammas av. I en not framkastas idén om införande av ordensväsende – med dekoration att

bäras till vardagsklädsel – för att premiära goda samhällsmedborgare (de nya entreprenörerna). Dagens politiker och partier uppmanas sätta sig ned och penetrera framtidsproblemen. Särskilda bidragskommissioner skall på mindre än ett år ta fram gemensamma lösningar på hur den nuvarande bidragspolitiken (där 35 procent av BNP årligen omfördelas med statens "hjälp") skall kunna ersättas av sundare ordningar.

När det gäller just det sistnämnda tittar bockfoten fram; den uttalade oviljan att betrakta saker och ting ur ett högervänsterperspektiv. Förklaringen är enkel. Den Nya Välfärden önskar inget hellre än att locka till sig någon vänsterpolitiker. Samtidigt är det i vårt konflikt-rädda land en lättköpt poäng att hävda att de gamla ideologiska skalorna spelat ut sin roll. Finns för övrigt inte risken att sådan "folkfrontsmentalitet" och "nu-

ska-vi-tycka-bra-om-varandra"-stämning istället förleder människor med samma grundinställning som Charta Nova-männen att mildra sina utfall och tumma på sin profil? Högern behöver sannerligen inte gå in med skammens böjda huvud i varje meningsutbyte om välfärd och sociala frågor!

Vilken utmaning som väntar framtidens politiker (som vi svenskar dock behöver redan i morgon dag) när det gäller att skapa förutsättningar för de nya arbetstillfällena exemplifieras rätt väl i följande citat som redan blivit något av en klassiker:

"En miljon nya jobb på tio år betyder 100 000 nya jobb per år eller 274 nya jobb om dagen. Ett företag med 274 anställda kallas ett medelstort företag. Vi behöver ett nytt medelstort företag var-enda dag, året runt – även på julafton och midsommardagen – i tio års tid."